

Utbildningsinspektion i Rälla skola, förskoleklass och grundskola årskurs 1–6

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen inriktas mot sex områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sex områdena, som granskas utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Kunskaper, utveckling och lärande

Verksamheten:

2. Arbetsmiljö och delaktighet
3. Pedagogisk verksamhet och undervisning
4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

5. Tillgång till utbildning och omsorg
6. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kunskapsbedömningen och betygssättningen, kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, läromedel och utrustning, likvärdiga möjligheter vid funktionsnedsättning och stödinsatser, arbetet med övergripande hälsomål i läroplanerna, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån läroplaner och övriga författningar. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut, riktat till huvudmannen, angående förbättrings- och kritikområden.

Genomförandet av inspektionen i Rälla skola

Skolverket sände den 17 december 2004 skriftlig information till kommunen om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Rälla skola har bestått av undervisningsråden Sonny Bjarkå och Ewa Pettersson. Besök i Rälla skola inleddes den 8 mars och avslutades den 24 mars 2005.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna. Skolverket följer därefter upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Underlaget till denna rapport består av dels dokument från kommunen och Rälla skola, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt.

I Rälla skola genomfördes formella intervjuer med elever i årskurs 2 och 6, föräldrar till intervjuade elever, representanter från förvaltningsrådet och föräldraföreningen samt lärare och rektor. Lektioner i samtliga klasser samt verksamheterna i förskola och fritidshem besöktes.

Övrig information av betydelse för inspektionen har varit dokument som studerats på plats.

Beskrivning av Rälla skola

Rälla skola	Antal barn/elever
Förskoleverksamhet	32
Skolbarnsomsorg	37
Förskoleklass	11
Grundskola	81

Utbildningen i skolan omfattar förskola, fritidshem, förskoleklass och grundskola årskurs 1-6. Rälla skola ligger på landsbygden 15 km söder om Borgholm och 25 km från Kalmar. Många av elevernas föräldrar arbetar på fastlandet och endast några få arbetar med lantbruk.

Skolans elever och personal arbetar i arbetslag med en småbarnsavdelning, en avdelning för 4-5-åringar samt arbetslagen F-3 och 4-6. Förskoleklassen och årskurs 1 arbetar tillsammans och likaså årskurserna 4 och 5.

Flertalet elever bor i skolans närhet och skolan byggdes på 1980-talet då många flyttade från fastlandet till området kring Rälla. Därefter har tillbyggnader av skollokaler gjorts och även en sporthall har uppförts. I skolan finns en av kom-

munens biblioteksfilialer inrymd. Verksamheterna ligger väl samlade i anslutning till huvudbyggnaden.

Historia, speciellt hembygdens historia, är Rällaenhetens profil med återkommande temadagar med historisk anknytning som uppskattade inslag. Skolan satsar även mycket arbete på ett flertal lässtimulerande åtgärder och utökat föräldrainflytande genom förvaltningsrådet.

Bedömning

1. Kunskaper, utveckling och lärande

I Rälla skola har flertalet elever de senaste åren uppnått målen i engelska, matematik och svenska enligt de nationella ämnesproven i årskurs 5. Viss variation finns över år och mellan ämnen. Några år är måluppfyllelsen 100 procent, andra år finns det några elever som inte når upp till målen på delar av eller på hela provet. Svårast att nå målen har eleverna i matematik. Våren 2004 genomförde 15 elever de nationella proven i årskurs 5 och kommunens sammanställning redovisas nedan.

Enhet	Antal elever	Elever som nått målen			Elever som med tveksamhet nått målen			Elever som inte nått målen		
		Eng	Ma	Sv	Eng	Ma	Sv	Eng	Ma	Sv
Rälla	15	15	12	13	0	2	2	0	1	0

Tabell: Resultat, nationella prov i årskurs 5, 2004

Dokumentation som visar måluppfyllelse i övriga ämnen finns inte. Vid intervjuer framkommer dock att varje lärare kontinuerligt dokumenterar elevernas kunskaper och detta ligger till grund för utvecklingssamtalen med elever och föräldrar. De nationella målen för utbildningen är i liten utsträckning kända av elever och föräldrar och utgör i allmänhet inte grunden för utvecklingssamtalen. Vid läsårets första föräldramöte presenteras dock mål för utbildningen.

Någon uppföljning görs inte huruvida eleverna får med sig tillräckliga kunskaper för att klara studierna i årskurs 7-9. Flertalet av eleverna går vidare till Slottsskolan och genom att studera betygskatalogerna i årskurserna 8 och 9 för höstterminen 2004 kan konstateras att av de 26 aktuella eleverna hade fyra åtgärdsprogram i årskurs 6 och dessa nådde inte heller målen i ett eller flera ämnen i årskurs 8 respektive årskurs 9. Ytterligare 11, dvs. totalt 15 av de 26 eleverna saknade betyg i ett eller flera ämnen. Påfallande många elever nådde inte målen i engelska och naturorienterande ämnen. Endast 11 av de 26 eleverna nådde således målen i samtliga ämnen och endast fem elever nådde målen för Mycket väl godkänd (MVG).

Inspektörerna noterar utifrån samtal och lektionsbesök att det finns en variation i elevinflytande från att eleverna har goda möjligheter att påverka innehållet i undervisningen till att elever endast i begränsad omfattning kan påverka sin egen utbildning. 2004 genomförde skolan en enkät om elevinflytande. Resultaten visade att eleverna ser inflytande som en viktig fråga och att de önskar sig ett utökat inflytande framför allt när det gäller planeringen av undervisningens

innehåll och arbetssätt. I skolans kvalitetsredovisning föreslås därför åtgärder för att nå bättre resultat när det gäller ökat elevinflytande. Detta skall ske genom att utvärderingar skall göras i ökad omfattning och genom att utvecklingssamtalen obligatoriskt skall innehålla frågor som ger svar på hur eleverna upplever sitt inflytande. Elever och föräldrar upplever däremot att de kan påverka beslut som rör frågor utanför klassrummet.

I intervjuer framkom att eleverna trivs i Rälla skola. Resultat från trivselundersökningar bekräftar bilden av att miljön i skolan upplevs som trygg och trivsamt och att ingen mobbning förekommer. Endast vid något tillfälle kunde intervjuade elever påminna sig att någon uppträtt kränkande och då ingrep personal omedelbart.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Rälla skola inom området kunskaper, utveckling och lärande når acceptabla resultat. Skolan bör säkerställa att eleverna i högre utsträckning når målen och följa elevernas studiegång i ett F-9-perspektiv. Vidare bör elever och föräldrar få kännedom om de nationella målen för utbildningen och målen bör även mer medvetet utgöra grund för utvecklingssamtalen. I vissa klasser bör elevernas reella inflytande på undervisningssituationen öka.

2. Arbetsmiljö och delaktighet

I Rälla skola finns formella samverkansorgan i form av klassråd, elevråd, kostråd, förvaltningsråd samt föräldraförening. Intervjuade elever och föräldrar är positiva till samverkansformerna och kan ge konkreta exempel på förslag som förverkligats efter initiativ från dem. Samtalsklimatet upplevs som tillåtande, vilket samtliga elever ger uttryck för.

Förvaltningsrådet och föräldraföreningen har som målsättning att fungera som länk mellan föräldrar och skolläring. Att "alla elever skall nå kunskapsmålen och att verka för att föräldrar kan stödja varandra i sin föräldraroll" är också mål för verksamheten. Medlemskap i föräldraföreningen är frivilligt och vid inspektionstillfället var ungefär hälften av familjerna medlemmar. Ordföranden och ytterligare en medlem bildar tillsammans med representanter för skolans personal och elevrådet samt rektor Rälla skolas förvaltningsråd. Av förvaltningsrådets protokoll framgår att både frågor som rör elevernas arbetsmiljö och skolskjutsar som skolans inre arbete finns på dagordningen. Förvaltningsrådet fungerar också som remissinstans för frågor som rör t.ex. lokal arbetsplan och skolans framtida profilering. Eleverna upplever sig ha inflytande också via förvaltningsrådet och gav exempel på hur deras förslag om förbättringar på skolgården gett resultat. På föräldramöten har under året diskuterats bl.a. skolans lokala målsättningar och arbetsplan samt trivselregler och mobbningsplanen. Skolan besöks relativt ofta av föräldrar och dessa uppger att de alltid känner sig välkomna till skolan.

I Rälla skolas förebyggande arbete mot kränkande behandling ingår kamratstödjare och kompisamtal samt fadderverksamhet för de yngsta eleverna. Elever är medvetna om syftet med kamratstödjare och gav en positiv bild av hur verksamheten fungerar. Kamratstödjargruppen har regelbundna träffar och anser sig ha gott stöd hos skolans vuxna. Handlingsprogram finns som beskriver både det förebyggande arbetet och hur skolan agerar i akuta situationer.

I Rälla skola bedrivs ett hälsoinriktat arbete och i arbetsplanen slås fast att målet är att "Vid årets slut ska alla elever veta att rörelse, rätt kost, sömn och vila är viktigt för att må bra". I kvalitetsredovisningen slås det fast att detta mål är uppnått och inspektörerna bedömning är att i Rälla skola bedrivs ett arbete med hög kvalitet.

Sammanfattningsvis bedöms arbetet inom arbetsmiljö och delaktighet vara av god kvalitet. Samverkansformerna mellan hem och skola bedöms vara av mycket god kvalitet.

3. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Sedan många år utgör historia och speciellt hembygdens historia Rälla skolas profil, vilket tidigare nämnts. Eleverna deltar i återkommande temadagar med historisk anknytning. Gammaldags sådd och skörd på skolans lånade åker och bearbetning av skörden är återkommande inslag. I flertalet aktiviteter är hembygdsföreningen engagerad. Medeltiden står ofta i centrum och Borgholms slott besöks frekvent. Mycket av den pedagogiska verksamheten och undervisningen utgår från att eleverna skall arbeta med alla sina sinnen. "Det jag gör förstår jag" och "När alla sinnen är med då lär jag mig!" finns anslagna på flera ställen i skolan.

Därutöver satsar sedan flera år alla arbetslagen i Rälla skola på taktill massage samt rörelse och lek. Under innevarande läsår genomför skolan, på ett förtjänstfullt sätt, en stor satsning på att öka läsförmågan. All undervisande personal deltar i en fempoängs högskolekurs i Skönlitteratur i skolan. Undervisningen inriktas därmed allt mer på att systematiskt skapa mening för eleverna att läsa. Barnen och eleverna behöver uppleva att läsningen är meningsfull, deras ordförråd måste utvidgas, de måste våga ta plats i ett samtal och kunna resonera om en text. Kursens huvudbudskap är att det inte räcker med att bara knäcka läskoden utan nämnda förmågor måste till för att skapa goda läsare. I detta arbete är skolans bibliotek en naturlig resurs. Samarbete sker med kommunbiblioteket kring olika lässtimulerande aktiviteter t.ex. "lässurr", läsmaraton och mängdläsning. Läsutvecklingen följs upp genom olika metoder t.ex. läsutvecklingschema (LUS) och diagnoser i läsning, skrivning och ordförståelse (DLS-prov).

Flertalet elever i skolan kan kommunicera med hjälp av teckenspråk och överallt finns teckenspråksalfabetet anslaget. Initiativet till att lära sig grunderna i detta språk kom från eleverna själva i flertalet klasser och inte bara från elever i den klass där det finns en hörselskadad elev.

Utvecklingssamtal genomförs regelbundet och dokumenteras. I intervju med föräldrar framfördes synpunkter på kvaliteten i utvecklingssamtalen. Omdömena skiftade mellan att lärare ger tydlig information om elevens kunskaper i förhållande till mål till att information upplevs som alltför positivt tillrättalagd. Prestationer relateras sällan till nationella mål. Några föräldrar uttryckte vissa farhågor om att kravnivån på undervisningen var för låg då flera elever hade "svårt att hänga med i studierna på högstadiet i Slottsskolan". Skolan är medveten om denna problematik och i skolans arbetsplan för innevarande läsår står som mål att "Utvecklingssamtalet ger tydliga budskap och samtalet är ömsesidigt".

I Rälla skola finns en heltidstjänst som speciallärare för elever i behov av särskilt stöd. Insatser i förskoleklassen och årskurs 1-2 prioriteras och därefter fördelas tid mellan övriga årskurser.

För elever i behov av särskilt stöd skrivs åtgärdsprogram. Hur dessa skall utformas beskrivs i den handlingsplan för åtgärdsprogram som det centrala resursteamet har utarbetat inför detta läsår. Åtgärdsprogram av både äldre och nyare datum som inspektörerna tagit del av är av god kvalitet där både mål och delmål finns angivna. I åtgärdsprogrammen finns också en tydlig fördelning mellan vilka åtgärder eleven, hemmet och skolan ansvarar för. Utvärdering av insatta åtgärder finns också dokumenterade.

Inspektörerna kan konstatera utifrån dokument, observationer och samtal att i Rälla skola finns variation och mångfald i undervisningen. Olika arbetssätt förekommer och elever arbetar både gemensamt och självständigt. Besökta lektioner präglades av gott arbetsklimat.

Sammanfattningsvis bedöms den pedagogiska verksamheten vara av sådan kvalitet att goda förutsättningar finns för en god måluppfyllelse i skolans samtliga ämnen. Gemensamma diskussioner i skolan kring undervisningens innehåll, progression och kravnivåer bör emellertid utvecklas och analyser av orsakerna till bristande måluppfyllelse av kunskaper bör genomföras i samverkan med Slottsskolans personal, vilket påtalades i avsnitt 1. Kvaliteten på informationen till föräldrar om elevens kunskapsutveckling bör i vissa klasser förbättras.

4. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Ledningsfunktionen i Rälla skola omfattar 60 procent. I rektors ansvarsområde ingår skola, förskoleklass, förskola, fritidshem och dagbarnvårdare i rektorsområdet. Övrig tid undervisar rektor i skolan. Rektor har lärarutbildning och rektorsutbildning. Administrativt stöd och vaktmästare delar skolan med en annan skola i kommunen. Rektor är medveten om sin dubbla roll att vara både arbetskamrat och chef, men tycker att det är hanterbart. Inspektörerna bedömer att rektor är väl förtrogen med verksamheten.

För Rälla skola finns en lokal arbetsplan där mål för verksamheten finns beskrivna. Målen överensstämmer med dem som finns formulerade i kommunens skolutvecklingsplan. Enligt kommunens kvalitetsredovisning för 2004 anges att den lokala arbetsplanen skall innehålla även en plan för hur utvärdering skall ske. Någon sådan utvärderingsplan för Rälla skola har inspektörerna dock inte tagit del av men i skolans arbetsplan finns angivet hur uppföljning och utvärdering skall ske. Underlaget till arbetsplan och kvalitetsredovisning tas fram gemensamt i arbetslaget och diskuteras i förvaltningsrådet. I skolans kvalitetsredovisning redovisas mål, resultat, måluppfyllelse samt åtgärder för utveckling för de mål som angivits i den lokala arbetsplanen. Inspektörerna finner att kvalitativa bedömningar av måluppfyllelse och analyser saknas då det så gott som uteslutande endast anges att målet är uppnått. Resultat och analyser av diagnoser och nationella prov saknas helt.

Inspektörerna bedömer därför att Rälla skola ytterligare behöver utveckla kvalitetsredovisningen för att denna skall kunna användas som verktyg i skolans kvalitetsarbete. Kvalitetsredovisningen bör också i högre grad beskriva i vilken

mån skolan har nått upp till de nationella målen för utbildningen, främst då kunskaper.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att rektor på ett bra sätt tar det övergripande ledningsansvaret för Rälla skola. Kvalitetsredovisningen bör utvecklas så att den i högre grad anknyter till nationella mål och att den omfattar mer fördjupade bedömningar och analyser av måluppfyllelsen.

5. Tillgång till utbildning och omsorg

I Rälla skola erbjuds elevens val i den omfattning som motsvarar förordningens krav. Var fjärde vecka får eleverna under en heldag eleverna bredda och fördjupa sina kunskaper i skolans ämnen. Enligt kommunens delegationsordning fattar rektor på delegation beslut om elevens val. Någon återrapporering sker dock inte till utbildningsnämnden. Språkvalet påbörjas i årskurs 7.

Lokalerna är väl anpassade för elever med särskilda stödbehov.

Elever som bedöms vara i behov av svenska som andraspråk, modersmålsundervisning och studiehandledning på modersmålet får detta stöd. Samverkan sker med Kalmar kommun.

En allmän information om Rälla skola finns på skolans egen hemsida. Där finns också länkar till klasser, fritidshem och föräldraförening. Föräldrar och elever uppger att de generellt är nöjda med skolans information och de veckobrev som skickas hem är speciellt uppskattade. Omfattningen och kvaliteten på informationen på klassnivå varierar mycket mellan klasserna. Samtliga lärare sänder dock regelbundet hem information i någon form t.ex. månads- eller veckobrev eller meddelar sig med hemmet via en kontaktbok. Intervjuade föräldrar framför önskemål om en utökad information om skolans mål och om alternativa sätt att arbeta. Tidigare har berörts informationen via utvecklingssamtal.

Kommunen har fattat beslut om att undervisningen skall vara avgiftsfri och skolan följer detta beslut.

Sammanfattningsvis bedöms tillgången till utbildning och omsorg som god. Rektor skall till utbildningsnämnden rapportera delegationsbeslut kring elevens val.

6. Resurser

Rälla skola har en god yttre och inre miljö. Utomhus finns gott om fria ytor och skolan har nära både till alvarmark och till strandängar. Lekredskap på skolgården är i gott skick och lokalerna är ändamålsenliga och ger goda förutsättningar för att eleverna skall känna trygghet och lust att lära. Skolans bibliotek är välutrustat och används flitigt. Samarbetet med huvudbiblioteket har tidigare beskrivits i positiva ordalag. Slöjdundervisning i textilslöjd respektive trä- och metallslöjd sker växelvis vartannat år eftersom utrustningen delas med en annan skola och utrustningen fraktas mellan skolorna.

Lärartätheten är hög i Rälla skola, 12 lärare/100 elever läsåret 2003/2004. Motsvarande siffra för kommunen och riket var 9,4 respektive 8,0 lärare/100 elever.

Skolans resurstilldelning är alltså mycket högre än riksgenomsnittet. Resursfördelningen i skolan sker öppet och personal upplever att de har möjlighet att

påverka den. Rektor uppger att detta läsår var resurstilldelningen speciellt hög och att innevarande läsår är resurstilldelningen i nivå med kommungenomsnittet.

Vid inspektionstillfället hade 80 procent av personalen adekvat utbildning. Personalen har individuella kompetensutvecklingsplaner. I intervju framkom att personal ser arbetet i kommunens nätverk i engelska, matematik, svenska och specialpedagogik som värdefullt för kompetensutvecklingen både ur skol- och kommunperspektiv.

Skolan tillhandahåller läromedel i tillräcklig omfattning och de är av god kvalitet.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att tillgången på resurser är god.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten övergripande är av god kvalitet. Samverkansformerna mellan hem och skola bedöms vara av mycket god kvalitet.

Det finns dock behov av insatser inom följande områden:

- gemensamma diskussioner i skolan kring undervisningens innehåll, progression och kravnivåer bör emellertid utvecklas och analyser av orsakerna till bristande måluppfyllelse av kunskaper bör genomföras i ett F-9-perspektiv,
- elevers och föräldrars kunskaper om de nationella målen för utbildningen bör utvecklas och mer medvetet utgöra grund för utvecklingssamtalen,
- i vissa klasser bör elevernas reella inflytande på undervisningssituationen öka,
- kvaliteten på informationen till föräldrar om elevens kunskapsutveckling bör i vissa klasser förbättras samt
- kvalitetsredovisningen bör utvecklas så att den i högre grad anknyter till nationella mål och att den omfattar analyser och mer fördjupade bedömningar av måluppfyllelse.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- Utbildningsnämnden har delegerat val av ämnen inom elevens val till rektor. Någon återrapportering av ämnen genomförs inte (2 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 20 § grundskoleförordningen och 6 kap. 35 § kommunallagen).

Datum

Ort

2005-09-30

Linköping

Sonny Bjarkå

Ewa Pettersson